
Soorten teksten

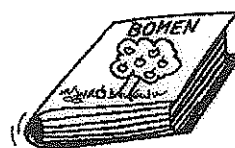
verhaal-tekst

Een verhaal-tekst is een tekst, waarin een verhaal wordt verteld.
Dit is vaak niet echt gebeurd.

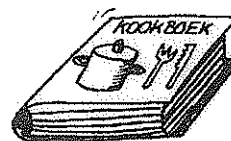
leer- of weet-tekst

Een leer- of weet-tekst is een tekst met informatie.
Deze informatie vertelt je iets over de wereld. Vaak kun je nieuwe dingen leren van zo 'n tekst. Bijvoorbeeld in je biologie- en aardrijkskundeboek staan veel leer- of weet-teksten.

doe-tekst

Een doe-tekst is een tekst waarin stap voor stap staat hoe je iets moet doen.
Een kookboek is een doe-tekst, maar ook een bouwtekening bij een bouwdoos.

opzoek-tekst

Een opzoek-tekst is een tekst waarin je iets op kunt zoeken.
Als je bijvoorbeeld op wilt zoeken wat het telefoonnummer van iemand is.
Of als je op wilt zoeken hoe laat de bus vertrekt. Ook is een woordenboek een opzoek-tekst. Je wilt dan opzoeken wat een woord betekent of hoe je het moet schrijven.

mening-tekst

In een mening-tekst schrijft iemand wat hij vindt over een onderwerp.

Vragen-kaart

Als je dit plaatje van de meester ziet stel je jezelf de volgende vijf vragen:

1. Wat is dit voor soort tekst?

2. Waarom ga ik deze tekst lezen?

en

3. Hoe ga ik deze tekst lezen?

4. Wat zal er in de tekst staan?

5. Wat weet ik er al van?

(Bij hoofdstuk 4)

Stappenplan moeilijke woorden.

Als je een moeilijk woord tegenkomt in de tekst moet je:

1. Het woord nog een keer lezen. Weet je het nu wat het woord betekent?
Nee? →
2. Lees een stukje terug in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent?
Nee? →
3. Lees een stukje verder in de tekst. Staat hier uitgelegd wat het woord betekent? Nee? →
4. Kijk in het woordenboek. Begrijp je wat daar in staat?
Nee? →
5. Vraag aan iemand anders wat het woord betekent.

(S. Sliepen en J. Plattel, 1992)

(Bij hoofdstuk 5)

Leeskaart 1

Bij controletoeets

Jasper en de tomatiek.

- 1 Bij Jasper in het dorp woont sinds kort een vreemde man. Hij is gekleed in een soort jute zak, met een touw om zijn middel. Hij heeft een lange, grijze baard. Het lijkt wel alsof hij uit een andere tijd komt. Of is dat ook zo?!

- 5 Op een ochtend, als Jasper de krant rondbrengt, staat de vreemde man in een garage. Hij staat er heel geheimzinnig te doen. Jasper sluipt dichterbij. Als hij vlak bij de garage staat, roept de man:

"Kom maar, Jasper, dan zal ik je iets laten zien!"

Jasper schrikt. Verlegen loopt hij naar de man.

"Zo jongeman, wat vind je ervan?" Vraagt de vreemde man.

- 10 "W..w..waarvan?" Vraagt Jasper stotterend.

"Van mijn tomatiek, natuurlijk." Zegt de man. Hij wijst naar een raar apparaat in de garage. Het lijkt wel een soort pashokje.

"Ga maar zitten," Zegt de man "dan laat ik je wat zien."

- 15 Jasper gaat aarzelend zitten. De man trekt een gordijntje dicht en het hele hokje begint te schudden. Als Jasper er weer uit kruipt, kijkt hij vol verbazing om zich heen. Waar is hij nou terechtgekomen?

Er komt een klein mannetje naar hem toelopen.

"Nimor." Zegt het mannetje.

"Wat?" Zegt Jasper.

- 20 "O sorry," Zegt het mannetje "nimor betekent hallo."

"Waar ben ik?" Vraagt Jasper.

"Op de planeet Mars, dat kun je toch zien!" Is het antwoord.

Jasper kan zijn oren niet geloven.

"Heb je zin in klimaren?" Vraagt het mannetje "Jullie noemen dat eten."

- 25 Mijn vrouw heeft lekkere vroemels gebakken."

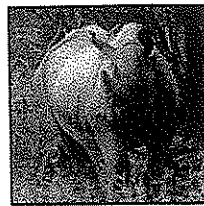
Jasper loopt met het mannetje mee naar een heel klein huisje. Het ruikt er heerlijk naar vers gebakken koekjes. De vrouw is heel aardig en ze geeft Jasper een vroemel. Het zijn hele kleine koekjes. En ze schenkt wat telade voor hem in. Dat lijkt op thee, maar het smaakt naar limonade. Jasper begint

- 30 het steeds leuker te vinden op mars. Hij zit gezellig te kletsen met het mannetje en vrouwtje. Plotseling bedenkt hij dat hij weer terug moet. Hij was namelijk de kranten aan het rondbrengen. Jasper neemt afscheid en loopt terug naar de tomatiek. Snel stapt hij erin en trekt hij het gordijntje dicht. De tomatiek begint weer te schudden en...

- 35 Plotseling ligt Jasper op zijn bed in zijn eigen slaapkamer! Hij snapt er helemaal niks meer van. Snap jij het wel?

Leeskaart 2

Bij controlettoets

De Neushoorn.

- 1 Bijna elke dierentuin heeft wel neushoorns. Maar als je een neushoorn in het wild wilt zien, moet je naar Afrika of Azië. Ze leven alleen in warme gebieden. Dus hier in het bos of op de hei zul je ze niet tegen komen.

- 5 Neushoorns zijn hele grote, zware dieren. Ze kunnen wel meer dan 2000 kilo wegen. Je zou denken dat zulke zware dieren heel hard stampen, maar dat is niet waar. Als een neushoorn aan komt lopen, dan kun je hem bijna niet horen. Zo zacht loopt hij. Dat komt omdat er onder zijn poten een heel sterk kussentje zit. Dit veert mee bij elke stap.

- 10 Neushoorns hebben één of twee horens op hun neus. Deze horens zitten heel los. Ze kunnen makkelijk afbreken. Als de hoorn eraf valt dan krijgt de neushoorn vanzelf weer een nieuwe hoorn. Die horens blijven altijd groeien. Als de neushoorn graast, schuurt de hoorn over de grond. Daardoor wordt hij niet al te lang. Een hoorn wordt ongeveer één meter.

- 15 Neushoorns zijn hele zware dieren, die toch zachtjes kunnen lopen. En ze hebben een groeiende hoorn, die niet langer wordt. Grappig hè?

Leeskaart 3

Bij controletoeets

Limburg.

- 1 Ken je de provincie Limburg? Misschien woon je wel in Limburg, of ben je er wel eens op vakantie geweest.

- Limburg is een provincie onder in Nederland. De hoofdstad van deze provincie is Maastricht. In het Zuiden van Limburg zijn veel heuvels. Dit
- 5 zijn de enige natuurlijke heuvels van Nederland. Daarom zijn veel Nederlanders wel eens op vakantie in Limburg geweest.

- Maar wacht eens... Er bestaat nog een Limburg! Links naast het Limburg in Nederland, ligt nog een Limburg. Dit noemen we Belgisch-Limburg. Het is een provincie van België. De hoofdstad van die provincie is Hasselt. In die
- 10 provincie wonen mensen die Vlaams praten. Dat is een soort Nederlands met een zachte "g". Maar er wonen ook mensen die Frans spreken. Dat is best wel lastig. Als er op straat iets moet worden opgehangen, dan moet dat dus in twee talen.

- Zo zie je dat er dus twee verschillende provincies Limburg heten. Het ene
- 15 noemen we Nederlands-Limburg. En de andere Belgisch-Limburg.

Leeskaart 1

Bij instaptoets

Geheimtaal

- 1 Het is zaterdagmorgen
Iedereen slaapt nog, zo vroeg is het.
Alleen Lindy en Jeroen zijn al wakker.
Ze zijn op weg naar hun geheime plekje bij de visvijver.
- 5 Daar gaan ze een mooie hut bouwen.

“Zeg Jeroen, als we een geheime hut hebben,
moeten we ook een geheime taal hebben.
Dat maakt het nog spannender.
Dan begrijpt niemand waar we het over hebben!”

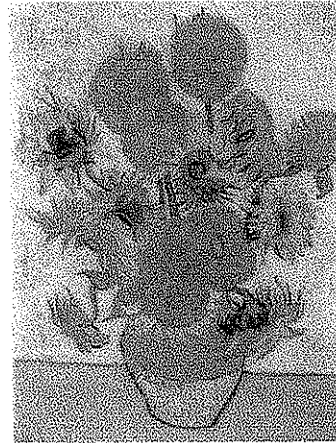
- 10 Jeroen kijkt Lindy verbaasd aan.
Even denkt hij na.
Dan zegt hij: “Oké. Ik vind het best.
We bedenken gewoon een nieuwe taal.”
“Dan fietsen we nu op een pirol,” zegt Lindy.
- 15 “Nee, we fietsen niet, we pirollen, natuurlijk” lacht Jeroen.
“En een boom noemen we een berek, goed?”
“Mij best. Maar hoe onthouden we dit allemaal?”
“We schrijven het op, in een woordenboek, nee in een irionka!” zegt Lindy.
“Wat is een irionka nou weer?” mompelt Jeroen.
- 20 “Oh, wacht, ik snap het al...”
“Goed zo!” zegt Lindy.

Ze beginnen steeds meer woorden te verzinnen.
Het wordt dolle pret terwijl ze daar naast elkaar pirollen in een belk vol berekken...

- 25 En als je niet kunt bedenken wat een belk is, zoek je het maar op in het irionka!

Leeskaart 2

Bij instaptoets

Vincent van Gogh

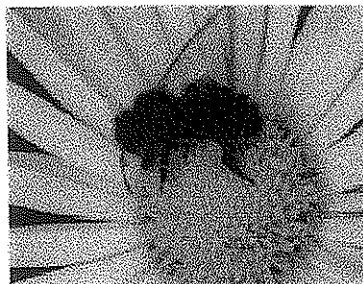
- 1 Tegenwoordig is Vincent van Gogh een hele bekende naam. Bijna iedereen weet wel dat dat een beroemde Nederlandse schilder is. Op het plaatje zie je één van zijn bekende schilderijen. Maar tijdens zijn leven was hij helemaal niet beroemd. Sterker nog, hij was zelfs heel arm:
- 5 Vincent van Gogh werd heel lang geleden, in 1853, geboren in Brabant. Zijn vader was dominee en drie ooms van hem waren kunsthandelaar. Dat betekent dat zij schilderijen verkochten. Vincent heeft eerst een poosje bij zijn ooms gewerkt. Hij moest daarvoor veel weg naar Engeland en Frankrijk. Ook zijn broer Theo werkte als kunsthandelaar. Op een gegeven
- 10 moment wilde Vincent toch iets anders. Hij wilde, net als zijn vader, dominee worden. Daarom ging hij weer studeren. Alleen kon hij niet zo heel goed leren. Dus was het heel moeilijk voor hem. Ook verdiende hij geen geld als hij studeerde. Gelukkig hielp zijn broer Theo hem altijd. Die gaf hem geld en bleef hem altijd steunen. Toch was Vincent heel arm. Dat
- 15 kwam omdat hij alles wat hij had aan de arme mensen gaf. Daardoor was hij soms zelfs de armste van het hele dorp. Op een gegeven moment had hij door dat het hem nooit zou lukken om dominee te worden. Toen is hij gaan schilderen. Zijn broer was de enige die hem bleef steunen. Verder vond bijna niemand zijn schilderijen bijzonder. Tijdens zijn hele leven is er maar
- 20 één schilderij verkocht.

Vincent van Gogh werd pas na zijn dood bekend. Hij heeft er zelf dus nooit van kunnen genieten. Eigenlijk had hij een heel treurig leven.

Leeskaart 3

Bij instaptoets

Bijen

- 1 Zit je net lekker buiten te eten en ... bzzz... bzzz... Vliegt er weer een beest om je heen. Vaak is het een wesp of een bij. Wist je dat bijen heel bijzondere diertjes zijn? Ik zal je er iets over vertellen.

- 5 Bijen leven in groepen. Zo'n groep woont in een bijenkorf of bijenkast. Er zijn altijd drie soorten bijen in een groep.

Als eerste is er de koningin. De koningin heeft een heel groot achterlijf en hele korte vleugels. Zij maakt nooit honing. Ze legt alleen maar eitjes.

Als tweede zijn er een aantal mannetjes-bijen. Zij worden ook wel darren genoemd. Het zijn iets dikkere bijen.

- 10 En als laatste zijn er de werk-bijen. Zij zijn een stukje kleiner dan de koningin en darren. Het zijn vrouwtjes-bijen, maar ze kunnen geen eitjes leggen. Dit zijn de bijen die op zoek gaan naar nectar. Daar kunnen ze honing maken. Als zo'n werk-bij nectar heeft gevonden gaat ze terug naar de bijenkorf. Daar vertelt ze aan de andere werk-bijen waar ze iets heeft gevonden. Maar een bij kan natuurlijk niet echt praten. Ze vertelt het door verschillende rondjes te lopen. Zo kan ze precies duidelijk maken waar ze heen moeten. En dan gaan de andere werk-bijen er ook heen om nectar te zoeken. Slim hè?

- 20 Het is heel vervelend als je tijdens de picknick steeds wordt lastig gevallen door een bij. Maar je ziet dat een bij wel een heel bijzonder diertje is. En als jij hem niks doet, zal hij jou ook niks doen. Denk daar maar aan als je nog eens op het punt staat een bij dood te slaan.

